

NR 167/2014

CO STANOWI O UDANYM ŻYCIU?

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 14 stycznia 2014 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Można by sądzić, że ile osób, tyle pomysłów na to, aby życie było satysfakcjonujące. Trudno bowiem uznać, że istnieje jedna, uniwersalna recepta na udane i szczęśliwe życie. Okazuje się jednak, że funkcjonują pewne ogólne komponenty składające się na codzienną egzystencję, które w społecznym przeświadczeniu – w mniejszym lub większym stopniu – sprawiają, że ma ona sens. Oczywiście hierarchia tych komponentów jest zróżnicowana, zależy m.in. od zajmowanej pozycji społeczno-zawodowej.

W jednym z ostatnich sondaży¹ zapytaliśmy Polaków, co ich zdaniem jest najbardziej potrzebne, aby życie było udane². Takie samo otwarte pytanie zadaliśmy osiem lat temu, mamy więc możliwość sprawdzenia, czy od tego czasu społeczna wizja udanego życia się zmieniła.

KOMPONENTY UDANEGO ŻYCIA

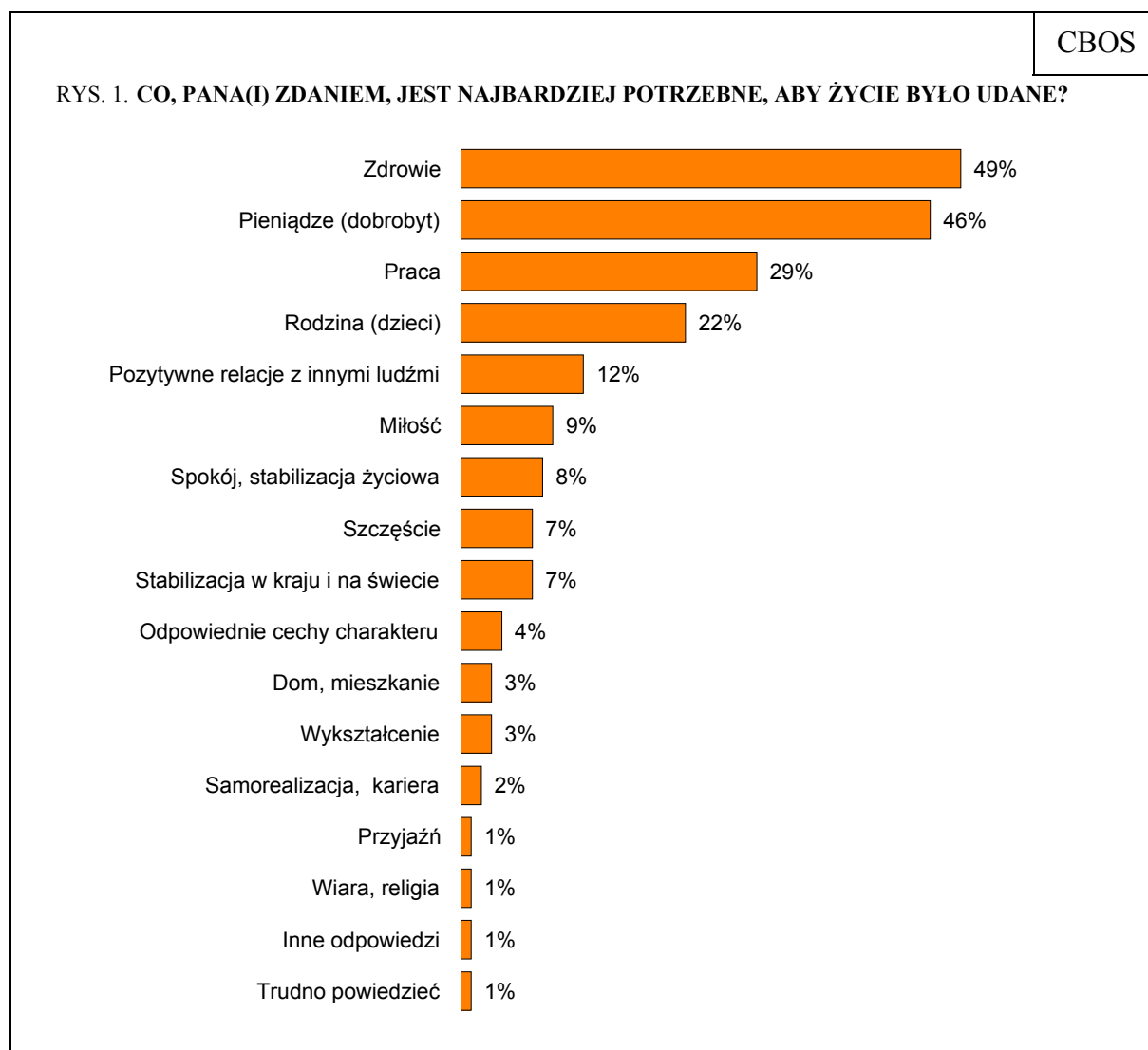
Niemal połowa badanych (49%) za najważniejszy element udanego życia uznaje dobre zdrowie, tylko nieco mniejszą grupę (46%) stanowią ci, dla których niezbędne w tym zakresie są pieniądze, zapewniające dostatek i dobrobyt. Ponad jedna czwarta respondentów (29%) za priorytet uznaje odpowiedni zawód oraz posiadanie zatrudnienia. Co ciekawe, dopiero na czwartej pozycji znajduje się rodzina, która zwykle otwiera listę życiowych wartości oraz źródeł satysfakcji³. Szczęście rodzinne, czyli zgoda, miłość, zaufanie, harmonia w rodzinie, to, jak się okazuje, elementy niezbędne do udanego życia dla co piątego Polaka (22%).

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (294) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 6–16 listopada 2014 roku na liczącej 934 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

² Zastosowano pytanie otwarte, dzięki czemu respondenci mieli możliwość formułowania swobodnych odpowiedzi, które następnie pogrupowano, tworząc prezentowane w komunikacie kategorie.

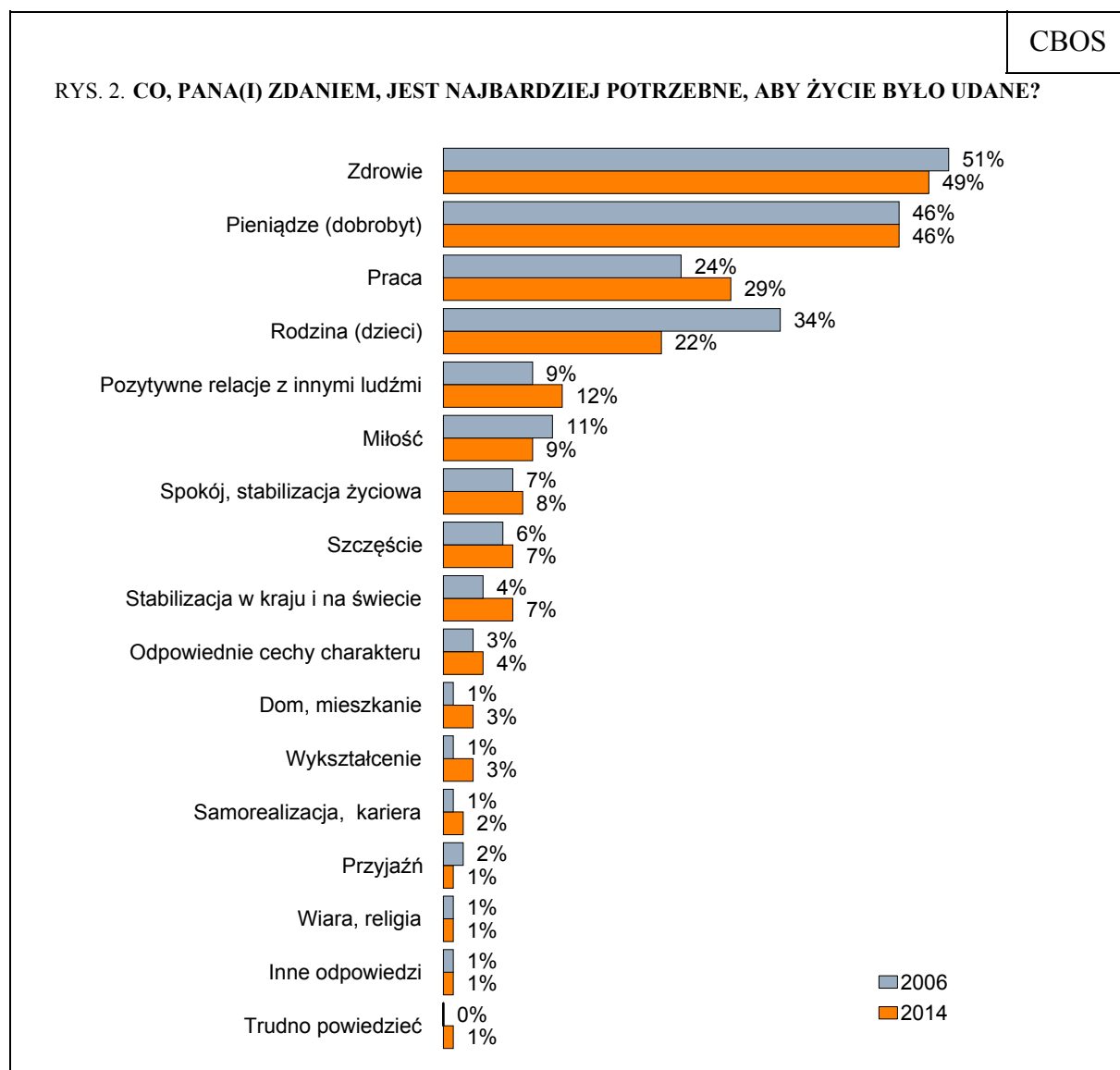
³ Zob. komunikat CBOS „Wartości i normy”, sierpień 2013 (oprac. R. Boguszewski).

Znacznie dalej na liście komponentów stanowiących o udanej egzystencji znajdują się takie cechy, jak pozytywne relacje z innymi ludźmi – ich znaczenie podkreśla niemal co ósmy badany (12%), a także miłość, o czym przekonany jest co jedenasty respondent (9%), oraz stabilizacja życiowa i związany z nią spokój (8%). Po 7% ankietowanych w sposób szczególny podkreśla wartość szczęścia, a także stabilizacji społecznej, politycznej i gospodarczej w kraju i na świecie. Relatywnie niewielu badanych uważa natomiast, że do tego, aby życie było udane, niezbędne są odpowiednie cechy charakteru, w tym m.in. przedsiębiorczość, pracowitość, wiara w sukces i optymizm (4%), a ponadto posiadanie domu lub mieszkania (3%), legitymowanie się odpowiednim wykształceniem (3%) oraz samorealizacja i kariera (2%). Tylko co setny ankietowany podkreśla w tym kontekście wartość przyjaźni oraz wiary religijnej (po 1%).

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ respondenci mogli wymienić więcej niż jedną wartość

W porównaniu z poprzednim pomiarem dotyczącym najistotniejszych komponentów udanego życia na znaczeniu zyskały w opinii Polaków takie elementy, jak: praca zawodowa (wzrost o 5 punktów procentowych), pozytywne relacje międzyludzkie (o 3 punkty), stabilizacja społeczno-polityczna w kraju i na świecie (o 3 punkty), a w mniejszym stopniu także posiadanie domu lub mieszkania oraz odpowiedniego poziomu wykształcenia (wzrost po 2 punkty). Wyraźnie rzadziej natomiast niż w 2006 roku Polacy wiążą udane życie z satysfakcjonującą sytuacją rodzinną (spadek o 12 punktów). Nieco rzadziej też wymieniają w tym kontekście miłość (o 2 punkty).

HIERARCHIA WARTOŚCI STANOWIĄCYCH O UDANYM ŻYCIU ZE WZGLĘDU NA CECHY SOCJODEMOGRAFICZNE RESPONDENTÓW

W poszczególnych kategoriach społecznych i zawodowych nieco odmiennie przedstawia się lista komponentów stanowiących fundament satysfakcjonującej egzystencji. Hierarchia wartości, które warunkują udane życie, jest zróżnicowana m.in. ze względu na takie cechy respondentów, jak: płeć, wiek, wielkość miejscowości zamieszkania, wykształcenie, status materialny czy sytuacja zawodowa (patrz tabela aneksowa).

PŁEĆ

Jeżeli chodzi o płeć, kobiety wymieniają zwykle więcej istotnych elementów warunkujących udane życie niż mężczyźni, tym samym zdecydowanie częściej podkreślają w tym kontekście znaczenie zdrowia, rodziny oraz pozytywnych relacji międzyludzkich. Mężczyźni natomiast nieco częściej niż kobiety akcentują rolę szczęścia, a także sprzyjających warunków społecznych, gospodarczych, politycznych w kraju i na świecie.

WIEK

Wraz z wiekiem znaczenia nabiera zdrowie jako najistotniejszy składnik udanej egzystencji. Ponadto najstarsi badani relatywnie częściej niż młodszy podkreślają wagę ustabilizowanej sytuacji w kraju i na świecie oraz wiary religijnej. Odwrotnie proporcjonalna względem wieku jest z kolei ranga przypisywana rodzinie, satysfakcjonującej sytuacji mieszkaniowej oraz szczęściu. Najmłodszy respondenci (w wieku od 18 do 24 lat) ze względu na niewielkie doświadczenie życiowe nieco częściej niż pozostali mają problem z odpowiedzią na pytanie o istotne cechy udanego życia. Ci zaś, którzy mają wyrobioną opinię w tym zakresie, znacznie częściej niż starsi jako podstawę udanego życia traktują wykształcenie, możliwość samorealizacji oraz odpowiednie cechy charakteru. Badani mający od 25 do 34 lat nieco częściej niż inni akcentują znaczenie spokoju i życiowej stabilizacji, osoby w wieku od 35 do 44 lat częściej niż inne podkreślają rolę kwestii ekonomicznych, a nieco starsze (od 45 do 55 lat) ponadprzeciętnie często zwracają uwagę na kwestię zdrowia oraz satysfakcjonującej pracy.

WIELKOŚĆ MIEJSCA ZAMIESZKANIA

Mieszkańcy największych aglomeracji mają nieco inne niż pozostali poglądy na życie. Częściej niż mieszkańcy mniejszych miast czy wsi do najważniejszych elementów udanej egzystencji zaliczają odpowiednie cechy charakteru, szczęście, miłość, samorealizację, wykształcenie oraz posiadanie domu lub mieszkania. Nieznacznie rzadziej zaś od pozostałych akcentują wartość zdrowia oraz pozytywnych relacji z innymi ludźmi, takich jak: wzajemny szacunek, tolerancja, życzliwość, zaufanie, zrozumienie, zgoda czy współdziałanie.

WYKSZTAŁCENIE

Poziom edukacji jedynie w niewielkim stopniu różnicuje odpowiedzi badanych. Z reguły im lepiej są oni wykształceni, tym częściej wskazują na rodzinę jako główny wyznacznik udanej egzystencji. Ponadto osoby legitymujące się dyplomem wyższej uczelni nieco częściej niż pozostałe wśród głównych składników satysfakcjonującego życia wymieniają spokój i poczucie stabilizacji, samorealizację oraz odpowiednie cechy charakteru.

STATUS MATERIALNY

Im zamożniejsi są respondenci, tym częściej podkreślają znaczenie wartości niematerialnych, stanowiących o udanym życiu. Osoby osiągające najwyższe dochody *per capita* częściej niż pozostałe do komponentów zadowalającej egzystencji zaliczają spokój i samorealizację, a dobrze oceniające swoją sytuację materialną wyraźnie częściej niż inne akcentują znaczenie rodziny. Natomiast ci badani, którym finansowo najgorzej się powodzi, wyraźnie częściej niż lepiej sytuowani za najważniejsze dla udanego życia uważają pieniądze, wskazując w tym kontekście na dobre zarobki, odpowiednią sytuację materialną i warunki bytu, lepszy standard życia, stabilizację finansową, godziwą rentę, emeryturę itp.

STATUS SPOŁECZNO-ZAWODOWY

Kolejną zmienną dość wyraźnie różnicującą poglądy na udane życie jest pozycja zawodowa respondentów. Wprawdzie we wszystkich analizowanych grupach społeczno-zawodowych jako główne komponenty warunkujące udane życie wymieniane są –

podobnie jak w całej badanej próbie – przede wszystkim: zdrowie, pieniądze, praca i rodzina, jednak hierarchia tych wartości jest dość zróżnicowana.

Wartość zdrowia jako fundamentalnego składnika zadowolającego życia podkreślają zwłaszcza rolnicy i renciści. Pieniądze z kolei to podstawa udanej egzystencji przede wszystkim dla bezrobotnych, rencistów oraz robotników niewykwalifikowanych, natomiast praca liczy się głównie dla tych, którzy jej nie mają, a także dla osób zatrudnionych w sektorze usług oraz pracowników średniego szczebla, w tym techników. Znaczenie rodziny dla udanego życia podkreślają zwłaszcza uczniowie i studenci oraz kadra kierownicza i specjaliści wyższego szczebla (patrz tabela aneksowa).

Zdrowie to w opinii Polaków niezmiennie, jak się okazuje, podstawa udanego życia. Jednak tuż po nim liczy się głównie stabilizacja finansowa. Wprawdzie pieniądze ponoć szczęścia nie dają, jednak blisko połowa badanych uznaje ich posiadanie za niezbędny element życiowej satysfakcji – ważniejszy niż odpowiednia praca czy też (wyraźnie rzadziej akcentowane niż osiem lat temu) szczęście rodzinne, które to wartości zamykają ścisłą czołówkę komponentów satysfakcjonującego życia.

Opracował

Rafał BOGUSZEWSKI

A N E K S

Tabela 1

		Co, Pana(i) zdaniem, jest najbardziej potrzebne, aby życie było udane?					
		Dom, mieszkanie	Rodzina (dzieci)	Zdrowie	Wykształcenie	Praca	Samorealizacja, kariera
		%	%	%	%	%	%
Ogółem		3	22	49	3	29	2
Płeć	Mężczyźni	3	17	44	2	28	1
	Kobiety	3	27	55	4	31	2
Wiek	18-24 lata	6	29	33	11	34	4
	25-34	6	24	47		31	2
	35-44	2	24	53	3	32	2
	45-54	3	22	58	1	37	1
	55-64	2	18	52	2	30	
	65 lat i więcej	2	18	49	3	16	1
Miejsce zamieszkania	Wieś	1	19	52	2	30	1
	Miasto do 19 999	5	19	56	4	25	1
	20 000 - 99 999	5	24	53	3	26	2
	100 000 - 499 999	3	28	42		32	
	500 000 i więcej mieszk.	7	24	34	7	34	7
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	3	18	47	6	30	1
	Zasadnicze zawodowe	2	15	51	1	30	
	Średnie	3	25	48	1	25	1
	Wyższe	5	29	52	4	33	5
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	7	28	47	3	36	6
	Średni personel, technicy	4	20	53	2	39	
	Pracownicy adm.-biurowi	3	25	49	2	33	4
	Pracownicy usług	2	27	51	2	40	2
	Robotnicy wykwalifikowani	2	16	47	1	31	
	Robotnicy niewykwalifik.	5	12	40	3	13	
	Rolnicy	2	23	68		27	
	Pracujący na własny rach.	7	21	55		20	
	Bezrobotni	3	17	42	1	38	1
	Emeryci	2	19	51	2	20	
	Renciści		22	65	2	20	
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	1	24	55	4	34	2
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	5	28	39	1	39	2
	sekt. pryw. poza rolnict.	6	20	49	2	29	2
	prywatnym gosp. rolnym	2	25	81		24	
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	1	19	45	1	35	
	501-750	6	22	38	3	33	
	751-1000	1	24	59	4	33	1
	1001-1500	3	26	56	4	24	1
	Powyżej 1500 zł	5	22	44	3	29	4
Ocena własnych war. mater.	Złe	2	16	55	2	32	
	Średnie	3	18	49	2	27	1
	Dobre	4	28	49	4	31	3
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu		29	55	5	17	2
	Raz w tygodniu	3	24	50	3	30	1
	1-2 razy w miesiącu	4	16	55	4	29	1
	Kilka razy w roku	5	23	47	2	32	3
	W ogóle nie uczestniczy	3	18	44	3	26	1
Poglądy polityczne	Lewica	5	21	48	4	25	3
	Centrum	2	23	50	2	29	1
	Prawica	3	25	48	3	35	2
	Trudno powiedzieć	5	18	52	4	26	

Tabela 1 (cd.)

		Co, Pana(i) zdaniem, jest najbardziej potrzebne, aby życie było udane?					
		Odpowiednie cechy charakteru	Pieniądze (dobrobyt)	Spokój, stabilizacja życiowa	Miłość	Przyjaźń	Szczęście
		%	%	%	%	%	%
Ogółem		4	46	8	9	1	7
Płeć	Mężczyźni	4	46	7	10	1	9
	Kobiety	3	47	8	9	1	5
Wiek	18-24 lata	6	52	3	3	2	11
	25-34	3	46	13	11	2	12
	35-44	3	55	7	11	1	8
	45-54	5	41	6	13	2	6
	55-64	1	49	7	10	1	5
	65 lat i więcej	4	35	6	6		1
Miejsce zamieszkania	Wieś	2	50	6	9	1	7
	Miasto do 19 999	2	38	5	10	2	2
	20 000 - 99 999	5	47	9	11	1	12
	100 000 - 499 999	2	43	13	5	1	5
	500 000 i więcej mieszk.	11	46	5	17	2	13
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	1	46	2	4	1	6
	Zasadnicze zawodowe	1	55	4	5	0	7
	Średnie	5	48	7	14	0	7
	Wyższe	6	34	16	12	4	9
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	8	32	13	12	6	10
	Średni personel, technicy		48	7			7
	Pracownicy adm.-biurowi	8	40	10	14	3	8
	Pracownicy usług	6	50	1	11		9
	Robotnicy wykwalifikowani	2	51	4	11		7
	Robotnicy niewykwalifik.	2	58	7	7	3	6
	Rolnicy		43	2	21		6
	Pracujący na własny rach.		37	20	11		8
	Bezrobotni	3	63	5	15	1	12
	Emeryci	3	37	8	5		3
	Renciści	2	63	5	9		4
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	3	43	8	12	3	8
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	4	38	9	8	3	3
	sekt. pryw. poza rolnict.	5	46	9	10	0	10
	prywatnym gosp. rolnym		46	3	24	3	7
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	3	61	5	6		5
	501-750	2	58	6	9	1	3
	751-1000	4	49	8	12	1	6
	1001-1500	3	41	9	8	2	7
	Powyżej 1500 zł	5	38	11	10	2	8
Ocena własnych war. mater.	Złe	2	66	5	8		7
	Średnie	3	47	6	9	1	6
	Dobre	4	39	10	10	2	9
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	2	36		14		
	Raz w tygodniu	2	46	9	10	2	6
	1-2 razy w miesiącu	4	39	6	10	1	7
	Kilka razy w roku	3	48	8	9	1	11
	W ogóle nie uczestniczy	7	55	7	6	1	8
Poglądy polityczne	Lewica	3	45	6	12	1	4
	Centrum	5	44	10	9	1	10
	Prawica	3	45	6	11	2	5
	Trudno powiedzieć	2	52	7	6	1	8

Tabela 1 (cd.)

		Co, Pana(i) zdaniem, jest najbardziej potrzebne, aby życie było udane?					Liczba osób
		Wiara, religia	Pozytywne relacje z innymi ludźmi	Stabilizacja w kraju i na świecie	Inne odpowiedzi	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		1	12	7	1	1	932
Płeć	Mężczyźni	1	10	8	1	1	450
	Kobiety	1	14	6	1	1	482
Wiek	18-24 lata	1	8	4	1	5	105
	25-34		13	1	1	1	185
	35-44		11	7		1	163
	45-54	1	11	7			145
	55-64	0	13	10	2		165
	65 lat i więcej	3	13	12	3		169
Miejsce zamieszkania	Wieś	1	13	8	2	1	371
	Miasto do 19 999	1	12	6	1	2	138
	20 000 - 99 999	0	12	7	1		179
	100 000 - 499 999		11	8	0		155
	500 000 i więcej mieszk.	1	9	7			89
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	3	10	7	2	4	193
	Zasadnicze zawodowe		10	8	1		228
	Średnie	1	13	5	1	0	287
	Wyższe	0	14	9	0		223
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	1	10	7			107
	Średni personel, technicy		9	11			42
	Pracownicy adm.-biurowi		14	9	2	2	51
	Pracownicy usług		11	4			71
	Robotnicy wykwalifikowani		11	3	1		95
	Robotnicy niewykwalifik.		18	3			35
	Rolnicy		16	10	3		40
	Pracujący na własny rach.		6	10	3		41
	Bezrobotni		9	3		2	71
	Emeryci	3	13	12	3		185
	Renciści	1	7	6	2		62
	Uczniowie i studenci	2	10	4		6	67
Gospodynie domowe i inni		23	4		2	66	
Pracuje w:	inst. państw., publicznej		8	9		1	137
	spółce właścicieli prywatnych i państwa		12	1	1		82
	sekt. pryw. poza rolnict.	0	12	6	1		226
	prywatnym gosp. rolnym		15	11	3		34
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł		11	5		2	121
	501-750	1	10	5	3	2	101
	751-1000	2	8	11			125
	1001-1500	1	17	10	2	1	157
	Powyżej 1500 zł	0	13	7	1		222
Ocena własnych war. mater.	Złe	2	5	10	2	1	113
	Średnie	0	12	6	1	0	412
	Dobre	1	14	8	1	1	407
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	4	16	10	2	4	38
	Raz w tygodniu	1	13	7	2	1	423
	1-2 razy w miesiącu	0	17	9	1		153
	Kilka razy w roku	1	4	6	1	1	201
	W ogóle nie uczestniczy		13	6			110
Poglądy polityczne	Lewica		16	7	1	1	163
	Centrum		14	7	1	1	293
	Prawica	3	10	9	1		271
	Trudno powiedzieć	0	8	5	1	3	205